

УДК 727.7.012.8(045)

Олійник О.П., канд. архітектури, професор

Штика Д.О., студентка кафедри КТД

Національний авіаційний університет, м. Київ

СУЧАСНИЙ СТАН ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРІВ ТА ВІДКРИТИХ ПРОСТОРІВ МУЗЕЙНИХ КОМПЛЕКСІВ

Олійник О.П., Штика Д.О. Сучасний стан дизайну інтер'єрів та відкритих просторів музейних комплексів. У статті проаналізовано світовий досвід розвитку дизайну інтер'єрів музейних комплексів, досліджено особливості формування інтер'єрів музеїв, планувальне рішення, розглянуто взаємозв'язок між дизайном інтер'єру та тематикою експозиції, архітектурою, середовищем. Запропонована класифікація музеїв за дизайн-рішенням внутрішнього простору.

Ключові слова: музей, інтер'єр, експозиція, художній образ.

Олейник Е.П., Штыка Д.А. Современное состояние дизайна интерьеров и открытых пространств музейных комплексов. В статье проанализирован мировой опыт развития дизайна интерьеров музейных комплексов, исследованы особенности формирования интерьеров музеев, планировочное решение, рассмотрена взаимосвязь между дизайном интерьера и тематикой экспозиции, архитектурой, средой. Предложена классификация музеев по дизайн-решению внутреннего пространства.

Ключевые слова: музей, интерьер, экспозиция, художественный образ.

Oliynyk O.P., Shtyka D.O. The current state of interior design and the open spaces of the museum complex. The article analyzes the global experience of the interior design of the museum complex, investigated the features of the formation of the interiors of museums, planning decision, examined the relationship between interior design and theme of the exhibition, architecture, environment. Proposed a classification of museums design decision of interior space.

Keywords: museum, interior, exposition, artistic image.

Надійшла до редакції 18.04.2013

Постановка проблеми. На сьогоднішній день в світі спостерігається певний «бум» музейного будівництва, пов'язаний з потребою збереження культурної пам'яті народу та його культурних цінностей. Активний розвиток музейних комплексів пов'язаний із тим, що вони сприймаються як свого роду культурний форум, простір спілкування, «місто в місті». Музеї ХХІ сторіччя являють собою справді просторові комплекси, що об'єднують відкриті майданчики із закритими експозиційними залами. Неабияку роль в створенні потрібного сприйняття надбань культури відіграє художній образ самого музею, що відображається як в характері експозиції, так і в інтер'єрі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми проектування музейної експозиції і її сприйняття відвідувачами розглядали Л.П. Велика, В.П. Арзамасцев, Й. Бенеш, Т.П. Поляков, А.Хупер-Гринхилл, проблеми музейної педагогіки – Ю. Ромедер, З. Странський, дослідження конкретних музеїв або музеїв певного профілю і типу – Д. Смирний, А.І.Голишев, Д.Л. Іванов, І.В.Іксанова, Л.Я.Петруніна. Вирішенню таких спеціальних прикладних задач музейної справи, як пошук нових форм управління музейної мережею присвячені роботи І.В.Іксанової.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Вплив художнього образу інтер'єру музею на сприйняття відвідувачами. Взаємозв'язок між експозицією та дизайном інтер'єру музею.

Завдання статті. Проаналізувати сучасний стан дизайну інтер'єрів музеїв та виявити основні тенденції в проектуванні внутрішнього простору музейних комплексів.

Основна частина. На початку ХХІ століття спостерігається тенденція пристосування колишніх промислових комплексів під виставкові простори з підпорядкуванням простору експонованим творами. Внутрішній простір галерей і музеїв сучасного мистецтва лишається цілісним, його розвиток відбувається плавно, виставкові приміщення і вестибюль пов'язані між собою системою сходів і переходів, які іноді виступають в якості домінуючого архітектурного елемента. Досить часто внутрішній простір зосереджується навколо внутрішнього двору-вестибюлю, який пронизує всю будівлю і освітлює його природним освітленням.

Існують різні підходи до формування музейної експозиції. Перший тип характерний для музеїв Європи. Його, в свою чергу, можна поділити на кілька підтипів:

1. Стиль інтер'єру відповідає історичному стилю будівлі. Найчастіше це історичні музеї, будинки-музеї видатних осіб. Точний опис майна, оздоблення інтер'єрів, посуду, меблів і т.д. допомагає з максимальною точністю відтворити обстановку будинку при організації музею (Рис.1).

2. Розміщення в історичних будівлях сучасних галерей та музеїв призводить до того, що в зовнішньому вигляді будинку присутні елементи сучасного дизайну. Наприклад, будівля галереї Тейт, виконана в стилі

класицизм, має на фасаді різнокольорові колони. В музеї Вікторії та Альберта, де експонується велика експозиція образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва різних часів, в інтер'єрі присутні елементи сучасного дизайну: рецепція з підсвіткою та яскравий стельовий пластиковий світильник (Рис. 2). Такі елементи інтер'єру створені для зорової розрядки та уникнення безликоності та монотонності простору, дають змогу відвідувачам відпочити та відволікти увагу. В музеї Фарадея основа експозиції – відмінно відтворена лабораторія вченого, в якій можна відчути дух наукового пошуку тієї великої епохи (Рис. 3). Основні експонати розташовуються на сучасних вітринах, а на яскраві скляні перегородки, що слугують фоном експозиції, нанесені портрети великого вченого.

3. Промислові переобладнані будівлі

Однією з найпопулярніших тенденцій є організація музеїв в приміщеннях старих неіючих промислових будівель (Рис. 4). Регіональні галереї реконструюють і невеликі промислові об'єкти. В 2000 р. фірма Херцог де Мерон (Herzog de Meuron) трансформувала будівлю електростанції в галерею *Teyt Modern* (Tate Modern) в Лондоні. Співпрацівники архітектурного бюро UN Studio розробили дизайн покинутого форту для виставки «Втеча» (Retreat). Дизайнерська концепція включала скульптуру, меблі і навігацію по виставці, світловідбиваючі елементи, що відозмінювали простір, тим самим надаючи нове сприйняття художніх робіт.

4. Нові будівлі з сучасним дизайном інтер'єру

Нові будівлі сучасних музеїв часто проєктуються згідно обраної тематики так, що дизайн зовнішнього простору плавно перетікає у внутрішній та має смисловий зв'язок з ним, наприклад Австрійський музей кінематографії (Рис. 5). Але часто архітектурна оболонка є самоцінним об'єктом і експоновані твори ніяк не впливають на її вигляд (Рис. 6).

Музей сучасного мистецтва в Відні має просте рішення зовнішнього та внутрішнього простору, що слугує фоном для експонованих робіт (Рис. 7). Стенди музею виготовлені зі звичайних товарних ящиків, що теж є екологічним та сучасним та вдало вписується в інтер'єр. Зовнішній простір музею доповнюється яскравим благоустроєм – жовтими лавами-стрічками та водоймою, що приваблює та спонукає зайти всередину.

5. Будівлі та інтер'єр, виконані в індивідуальному стилі.

Віденський будинок мистецтв виконаний в стилі Хундертвассера, з кривими лініями та помітною відсутністю прямих кутів (Рис. 8). В інтер'єрі використовуються яскраві кольори та скло, яке дає простору сонячне світло і відчуття легкості. Як і в інших проєктах, в будівлі музею насаджено багато живих дерев, кущів і інших рослин. Це будинок, який абсолютно не відповідає загальноприйнятим стандартам.

6. Музей під відкритим небом

Музеї під відкритим небом найчастіше створюються на основі етнографічних. Тут зовнішній простір максимально передає природні, географічні особли-

вості місцевості, а внутрішній простір відтворює побут старих часів (Рис. 9). Також під відкритим небом розташовують меморіальні комплекси з метою відтворити події певного історичного періоду та вшанувати пам'ять видатних людей.

Другий тип оформлення експозиції частіше зустрічається в музеях США та Канади. Музеї мають сучасні архітектурні форми та зорієнтовані на відвідувача. В них відсутня залежність між новизною споруди, її розмірами та інноваційністю дизайну експозиції.

Найсучаснішим та по-справжньому прогресивним постає найбільший, правомірно широко рекламований Метрополітен-музей. У дизайні приміщень та експозиції сміливо використовуються яскраві кольори, фактури природних матеріалів, розмаїтий архітектурний та скульптурний декор. Навіть такі утилітарні речі, як покажчики евакуаційних виходів, у залах Метрополітен-музею стають засобами дизайну та органічними компонентами експозиції.

Чи не найбільш відомим та популярним музеєм сучасного мистецтва Нью-Йорка є Музей сучасного мистецтва (MoMA). Будівля музею, зведена 1939 року, кілька разів реконструювалась й вражає сучасністю та відповідністю актуальним архітектурним течіям. Дизайн експозиційних залів, за винятком залів дизайну та медіа-мистецтва, витриманий в рамках класичного музейного стилю «білий конверт», з уніфікованими стелями та паркетними підлогами. Натомість рекреаційні зони — яскраві та образні, в них активно використано контрастні кольори та форми.

Несподіваним, як для музейного закладу, видався дизайн інтер'єру Музею хмарочосів (Skyscraper Museum), відкритий 2004 року на першому поверсі офісної будівлі. Інтер'єр цього музею ефектно демонструє гру дзеркальних поверхонь підлоги та стелі, що багаторазово віддзеркалюються, імітуючи в такий спосіб хмарочоси, та нечисленні експозиційні стенди (Рис. 10).

Музей Peabody Essex Museum, як і інші споруди, спроектовані архітектурною фірмою Safdie Architects (Моше Сафді), є контекстуальними, відповідають місцевості і культурі, регіональним характеристикам ландшафту, клімату, культурній спадщині і сучасному життю, вони вплетені в історичне та культурне полотно свого місця розташування (Рис. 11). Кожен елемент дизайну має виражати життя, яке відбувається в будівлі. Фірма у своїх проєктах використовує екологічні матеріали та намагається зробити більше з малої кількості ресурсів.

Інший приклад – Королівський музей в Онтаріо (Арх. Френк Дарлінг, Джон Пірсон, Альфред Чапман, Джеймс Окслі, Деніел Лібескінд). Архітектура присвячена відродженню музею як динамічного центру Торонто. Нахилені стінки кристалу не торкаються сторін існуючих історичних будівель музею, зберігаючи пішохідні шляхи і замкнули оболонку між новою формою та старими стінами (Рис. 12). Такі ж прийоми спостерігаються в інтер'єрах музею.

*Рис. 1 В історичній будівлі стиль інтер'єру відповідає стилю фасаду.
Будинок-музей Генделя*

Рис. 2 Музей Вікторії та Альберта

Рис. 3 Музей Фарадея

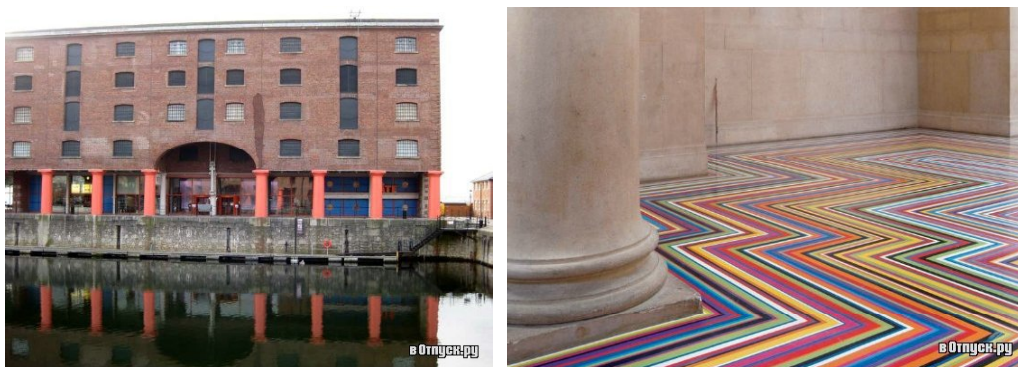

Рис. 4 Інтер'єр галереї Тейт Ліверпуль

Рис. 5 Австрійський музей кінематографії

Рис. 6 Художній музей в місті Грац, Австрія. Архітектори Пітер Кук та Колін Фурньє

Рис. 7 Музей Леопольда у Відні

Рис. 8 Віденський будинок мистецтв

Рис. 9 Білоруський музей народної архітектури та побуту

Рис. 10 Skyscraper Museum

Рис. 11. Музей Peabody Essex Museum. Арх. Моше Сафді.

Рис. 12 Королівський музей Онтаріо. Арх. Френк Дарлінг, Джон Пірсон, Альфред Чапман, Джеймс Окслі, Деніел Лібескінд.

Висновки.

1. В розглянутих прикладах можна спостерігати якнайменше дві магістральні тенденції сучасного проектування музеїв. Перша – коли архітектура підпорядковується творам, експонованим в ній. Друга тенденція заснована на принципах пристосування старих будівель, переважно промислової орієнтації, під нову функцію.
2. Можна виділити також дві інтер'єрних течії – використання інтер'єру як фону для творів та прив'язка інтер'єру до теми експозиції. Експозиційне обладнання суттєво впливає на сприйняття, а іноді за допомогою дизайну підкреслює загальний задум експозиції.

Перспективи дослідження. Планується дослідити систему планувальних рішень при формуванні інтер'єрів музеїв, які можуть бути використані як при проектуванні нових музеїв, так і при складанні планів реконструкції існуючого музейного фонду.

Список літератури:

1. Зоркая Н.М. Зрелищные формы художественной культуры / Н. М. Зоркая. – М.: Знание, 1981. – 48с.
2. Хадсон К. Влиятельные музеи / К. Хадсон; [переклад з англ. Л. Мотильов]. – Новосибирск: Сибирский хронограф, 2001. – 194с.
3. Велика Л.П. Роль образної побудови експозиції у системі музейної комунікації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: 17.00.08/ Л.П.Велика. – Харків, 2000. – 20с.
4. Камерон Дункан. Музеи современному человеку // Курьер ЮНЕСКО. – 1970. – №10. – С. 22-27, 32.
5. Смирний Д. Музеї Манхеттена (Нью-Йорк): архітектурно-дизайнерські реалії / Д.Смирний // Дослідницькі та науково-методичні праці. – 2011. – №19. – С.348-358.
6. Бестужев-Лада И. Музеи в системе культуры / И. Бестужев-Лада, М. Озерная // Декоративное искусство СССР. – 1976. – № 9. – С.6-10.
7. Миронова Л. Цвет в искусстве. Интерьеры [Электронный ресурс] // Теория цвета: [сайт] / Л.Н.Миронова, Д.Г. Иванов; Белорусская государственная Академия искусств. – Режим доступа: http://mironovacolor.org/theory/color_in_art/interior/ (13.07.13). – Загл. с экрана.
8. Поправко В.А. Научно-вспомогательные средства в экспозиции. Экспозиционное оборудование [Электронный ресурс] // Музееведение: [сайт] / В.А. Поправко; Владивостокский государственный университет экономики и сервиса. – Режим доступа: <http://abc.vvsu.ru/Books/muzeebed/page0014.asp>. – Загл. с экрана.